# ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 12. jūnijā [1]

1. Šajā tiesvedībā saskaņā ar EKL 88. panta 2. punktu Komisija norāda, ka Francija, neatgūstot naudas summas, kas piešķirtas sabiedrībām, kuras pārņēma grūtībās nonākušo uzņēmumu darbību, nav noteiktajā laikā ieviesusi Komisijas Lēmumu 2004/343/EK [2] (turpmāk tekstā — "lēmums"). Tādējādi Komisija lūdz atzīt, ka Francija nav izpildījusi savus pienākumus, kas noteikti šī lēmuma 5. un 6. pantā, EKL 249. panta ceturtajā daļā un 10. pantā.

2. Francija neapstrīd nedz lēmumu, kas attiecīgo valsts atbalstu atzina par nelikumīgu, nedz arī to, ka principā tai ir pienākums to atgūt. Tomēr tā norāda, ka nav pārkāpusi Kopienu tiesībās noteiktos pienākumus.

3. Savai aizstāvībai Francija norāda, ka tās iestādes ir darījušas visu iespējamo, lai atgūtu attiecīgo atbalstu, un, lūdzot tās atgūt atbalstu ātrāk, tiek prasīts neiespējamais. Tā tas it īpaši ir gadījumā, ja atbalstu saņēmušās sabiedrības vēlāk ir izbeigušas savu darbību vai arī pārdevušas savus aktīvus.

## Tiesiskais regulējums

### *Līguma tiesību normas*

4. EKL 10. pantā noteikts:

"Dalībvalstis veic gan vispārējus, gan īpašus attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no šā Līguma

1 — Oriģinālvaloda — angļu.

2 — 2003. gada 16. decembra lēmums par Francijas ieviesto atbalsta shēmu saistībā ar grūtībās nonākušu uzņēmumu pārņemšanu (OV 2004, L 108, 38. lpp.).

vai ko rada Kopienas iestāžu darbība. Tās atvieglina Kopienas uzdevumu veikšanu.

Tās atturas no visiem pasākumiem, kas varētu traucēt šā Līguma mērķu sasniegšanu."

5. EKL 87. panta 1. punktā paredzēti nosacījumi, atbilstoši kuriem valsts atbalsts būtībā nav saderīgs ar kopējo tirgu. 87. panta 3. punktā norādīti vairāki gadījumi, kad valsts atbalstu tomēr var uzskatīt par saderīgu ar kopējo tirgu.

6. EKL 88. panta 2. punktā noteikts:

"Ja Komisija, likusi ieinteresētajām pusēm iesniegt piezīmes, konstatē, ka atbalsts, ko piešķīrusi kāda valsts vai kas piešķirts no šīs valsts līdzekļiem, [..] nav saderīgs ar kopējo tirgu, [..] tā pieņem lēmumu par to, ka attiecīgajai valstij Komisijas noteiktā termiņā tāds atbalsts jāizbeidz vai jāmaina.

Ja attiecīgā valsts noteiktajā termiņā neizpilda šo lēmumu, Komisija vai kāda cita ieinteresēta dalībvalsts, atkāpjoties no 226. un 227. panta, var tieši griezties Tiesā. [..]"

7. EKL 249. panta ceturtajā daļā noteikts:

"[..] Lēmumi uzliek saistības kopumā tiem, kam tie adresēti."

*Padomes Regula Nr. 659/1999*

8. Padomes Regulā (EK) Nr. 659/1999 [3] (turpmāk tekstā — "Regula Nr. 659/1999") ir atrodams vispārīgs tiesiskais regulējums valsts atbalstu atgūšanai. Šajā regulā ir noteikts princips, ka ar kopējo tirgu nesaderīgs atbalsts ir nekavējoties jāatgūst no saņēmēja, lai atjaunotu efektīvu konkurenci [4].

3 — 1999. gada 22. marta Regula, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta [tagad EKL 88. pants] piemērošanai (OV 1999, L 83, 1. lpp.). Šai lietai atbilstošās tiesību normas ir palikušas spēkā un negrozītas.

4 — Skat. it īpaši Regulas Nr. 659/1999 preambulas 13. apsvērumu un 14. pantu.

*Lēmums*

9. Francijas Vispārējā nodokļu kodeksa 44. f pantā [5] noteikts divus gadus ilgs atbrīvojums no uzņēmuma ienākumu nodokļa sabiedrībām, kas izveidotas, lai pārņemtu grūtībās nonākušo ražošanas uzņēmumu darbību. 1383.A un 1464.B un 1464.C pantā uz šīm sabiedrībām ir attiecināts vēl divus gadus ilgs atbrīvojums no uzņēmējdarbības nodokļa un īpašuma nodokļa, ja vietējās kompetentās iestādes piekrīt.

10. 2001. gada 12. septembra vēstulē Komisija lūdza Francijai sniegt informāciju par Vispārējā nodokļu kodeksa 44.f pantā paredzēto atbrīvojumu no nodokļa. Pēc tam ar 2002. gada 19. augusta vēstuli Komisija uzsāka oficiālo izmeklēšanas procedūru, pamatojoties uz to, ka atbrīvojums varētu būt atbalsts, kam piemērojams EKL 87. panta 1. punkts.

11. Francijas iestādes atbildēja ar 2002. gada 13. decembra vēstuli. Tās norādīja, ka pasākums nav valsts atbalsts EKL 87. panta nozīmē vai, ja tas ir, tas ir pamatots saskaņā ar Kopienas vadlīnijām par valsts atbalstu grūtībās nonākušo uzņēmumu glābšanai un pārstrukturēšanai [6].

12. Tomēr Komisija atzina, ka attiecīgie nodokļu atbrīvojumi bija nelikumīgi valsts atbalsti EKL 87. panta 1. punkta nozīmē. Līdz ar to 2003. gada 16. decembrī tā pieņēma lēmumu.

13. Šī lēmuma rezolutīvajā daļā noteikts:

"*1. pants*

Vispārējā nodokļu kodeksa 44.f pantā noteiktā valsts atbalsta shēma nodokļu atbrīvojuma sabiedrībām, kas pārņem grūtībās nonākušu uzņēmumu aktīvus, shēmas formā, ko Francija ieviesusi, pārkāpjot Līguma 88. panta

5 — Ieviests ar 14.A pantu 1988. gada 23. decembra Likumā 88-1149 (*loi de finances pour* 1989), *Journal Officiel de la République Française*, 1988. gada 28. decembris. 44.f pants tika grozīts piecas reizes, pirms to izslēdza un aizstāja ar tiesību normu, kuru Komisija atzina par atbilstošu kopējam tirgum (skat. šo secinājumu 14. punktu).

6 — OV 2004, C 244, 2. lpp.

3. punktu, nav saderīga ar kopējo tirgu, neskarot 2. un 3. pantu.

*2. pants*

Saskaņā ar 1. pantā noteikto shēmu piešķirtie atbrīvojumi [nav] valsts atbalsts, ja tie atbilst Regulas (EK) Nr. 69/2001 [7] nosacījumiem vai *de minimis* noteikumiem, kas bija piemērojami piešķiršanas laikā.

*3. pants*

Saskaņā ar 1. pantā noteikto shēmu piešķirtais atbalsts, kas atbilst 1979. gada paziņojumā par reģionālajām atbalsta sistēmām, 1998. gada pamatnostādnēs par valsts reģionālo atbalstu vai Regulā (EK) Nr. 70/2001 [8] paredzētajiem nosacījumiem, ir saderīgs ar kopējo tirgu pieļaujamās intensitātes robežās.

*4. pants*

Francijai ir jāatceļ 1. pantā minētā atbalsta shēma.

*5. pants*

Francijai ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai atgūtu no saņēmējiem saskaņā ar 1. pantā minēto shēmu piešķirto atbalstu, kas nav 2. un 3. pantā minētais atbalsts un kas nelikumīgi piešķirts šiem saņēmējiem.

7 — 2001. gada 12. janvāra Regula par Līguma 87. un 88. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV L 10, 30. lpp.).

8 — 2001. gada 12. janvāra Regula par EK Līguma 87. un 88. panta piemērošanu, sniedzot valsts atbalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem (OV L 10, 33. lpp.). Tajā paredzēta īpaša kārtība valsts atbalsta piešķiršanai maziem un vidējiem uzņēmumiem (turpmāk tekstā – "MVU"). It īpaši tajā paredzēti vairāki nosacījumi, kas šādam atbalstam ir jāievēro.

Atgūšana ir jāveic nekavējoties un saskaņā ar valsts tiesību aktos noteiktajām procedūrām ar nosacījumu, ka tās nodrošina šī lēmuma tūlītēju un efektīvu izpildi. [..]

*6. pants*

Francijai divu mēnešu laikā pēc šī lēmuma saņemšanas ir jāinformē Komisija par pasākumiem, kas veikti un veicami, lai izpildītu lēmumu.

*7. pants*

Francijai [..] ir jāsagatavo izsmeļošs to sabiedrību saraksts, kurām saskaņā ar 1. pantā minēto shēmu tika piešķirts atbrīvojums, un par katrā gadījumā izmaksātajām summām.

Francijai ir jāsagatavo to sabiedrību saraksts, kuras saņem atbalstu saskaņā ar 1. pantā minēto shēmu, kas neatbilst [lēmuma 2. un 3. pantā minēto atbrīvojumu] piešķiršanas nosacījumiem. Sarakstā arī ir jānorāda katras sabiedrības saņemtā atbalsta lielums. [..]"

14. Francija neapstrīdēja lēmuma spēkā esamību. Tā vietā 44.f pants sākotnēji tika izslēgts ar 2004. gada 4. marta Administratīvo instrukciju 4 H-2-04 [9]. Vēlāk tas tika grozīts ar 2004. gada 30. decembra Likuma 2004-1485 41. pantu [10]. Komisija pieņēma grozīto redakciju [11].

**Notikumi pēc lēmuma**

15. Laikā no 2003. gada decembra līdz 2006. gada jūlijam Komisija un Francija

9 — 2004. gada 4. marta *Bulletin Officiel des Impots*, Nr. 43. Komisija tika informēta ar 2004. gada 26. aprīļa vēstuli.

10 — *Loi de finances rectificative pour 2004*, *Journal Officiel*, 2004. gada 31. decembris.

11 — 2005. gada 1. jūnija Lēmums Nr. 553/04, ar ko apstiprina jauno 44.f pantu (OV C 242, 5. lpp.). Tajā pašā lēmumā ir atzīts, ka arī 1383.A un 1464.B pants ir saderīgi ar Kopienu tiesībām.

apmainījās ar vairākām vēstulēm un memorandiem. Notika arī trīs amatpersonu sanāksmes, lai apspriestu atgūšanas procesu. Tomēr sarakstes un sapulču rezultātā netika atgūts neviens nelikumīgs atbalsts.

16. Komisijas un Francijas iestāžu sarakste ir hronoloģiski izklāstīta Komisijas prasības pieteikuma pielikumos. Uzskatu par lietderīgāku to rezumēt, atsaucoties uz katra lietas dalībnieka izvirzītajiem argumentiem.

*Iesaistīto sabiedrību skaits*

17. Pirmais izlemjamais jautājums bija par to, cik daudz sabiedrību skāra lēmums. Sākotnēji Francijas iestādes aprēķināja, ka varētu būt iesaistītas apmēram 2000 sabiedrības. Aptuveni pēc mēneša Francija nosūtīja Komisijai sākotnējos datus, norādot, ka saskaņā ar šiem finanšu noteikumiem varēja būt guvušas labumu no atbalsta apmēram 4000 sabiedrības. Līdz brīdim, kad Komisija uzsāka procedūru, Francija iesniedz trīs sarakstus ar saņēmējiem [12].

*Pirms 1994. finanšu gada piešķirtais atbalsts*

18. Sākotnējā sapulcē Francijas iestādes norādīja, ka saskaņā ar valsts tiesībām finanšu atskaites jāglabā desmit gadus. Līdz ar to nebija ierakstu par laika posmu līdz 1993. finanšu gada beigām. Komisija piekrita, ka nav iespējams atgūt līdz 1994. gadam piešķirto atbalstu. Šī tiesvedība neattiecas uz šiem atbalstiem.

12 — Francija iesniedza papildu sarakstu ar saņēmējiem pielikumā savai atbildei uz repliku. Šajos četros sarakstos Francijas iestādes kopumā identificēja 721 sabiedrību. 143 no tām bija pienākums atmaksāt nelikumīgo atbalstu vairāk nekā EUR 200 000 apmērā. Atšķirība starp skaitļiem pirmajā aprēķinā un iesniegtajos sarakstos (iespējams) ir izskaidrojama ar to, ka Francijas iestādes veica izmeklēšanu attiecībā uz sabiedrībām, kuru nodokļu atskaitēm bija piemērojams "*régime réel normal*" (ieskaitot naudas summas, kas pārsniedz šī režīma *de minimis* slieksni), un attiecīgi neņēma vērā sabiedrības, kuru nodokļu atskaitēm bija piemērojams "*régime simplifié*", un tās, kurām tika piešķirts atbrīvojums, kas bija zemāks par *de minimis* slieksni.

*Saņēmēji, ka izbeiguši savu darbību*

19. Sākotnējā sapulcē Francija norādīja, ka daži saņēmēji, iespējams, ir izbeiguši savu darbību. Pēc desmit mēnešiem Francija norādīja, ka šo saņēmēju skaits ir ap 140. Trešajā lietas dalībnieku sapulcē Komisija piekrita, ka lēmumu varētu uzskatīt par izpildītu, ja sabiedrība ir beigusi veikt saimniecisko darbību.

*Prioritātes piešķiršana*

20. Jautājumā par saņēmējiem, kuri nodevuši aktīvus citām sabiedrībām, Komisija ierosināja, ka Francijai ir jāveic izmeklēšana attiecībā uz lielākajām sabiedrībām saistībā ar to, vai aktīvi pārdoti atbilstoši tirgus apstākļiem.

21. Vispārīgi Komisija ierosināja, ka Francijas iestādēm, atgūstot nelikumīgos atbalstus, vispirms jāizskata lielākie konkurences traucējumi. Francija piekrita šim ierosinājumam, bet norādīja, ka tā sadalītu saņēmējus divās grupās — vienā tie, kuri pilnībā atbrīvoti no atmaksas, un otrā tie, kas rūpīgi jāpārbauda, lai noteiktu precīzu atmaksājamo summu.

22. 2005. gada 16. martā Francijas iesniedza Komisijai sarakstu ar 55 saņēmējiem, kurus tā identificēja kā tādus, kuri katrs ir parādā vairāk nekā EUR 1 000 000.

*Jaunu atbalstu piešķiršana noteiktiem saņēmējiem*

23. Francija ierosināja piešķirt jaunus atbalstus noteiktiem saņēmējiem. Komisija atbildēja, ka nedrīkst būt saikne starp jauna atbalsta piešķiršanu un pienākumu atmaksāt naudu, kas piešķirta saskaņā ar pārņemšanas atbalsta shēmu. 2006. gada 7. jūlijā Francija nosūtīja Komisijai sarakstu, uzrādot saņēmējus, kuriem ir jāatmaksā naudas summas, kas mazākas par EUR 200 000, un ierosināja piešķirt tiem jaunus atbalstus, lai tie varētu samaksāt atmaksājamos nelikumīgos atbalstus [13].

13 — Pastāv acīmredzama neatbilstība starp Regulā Nr. 69/2001 noteikto un Francijas minēto maksimālo *de minimis* atbalstu. Regulā noteikta augstākā robeža EUR 100 000 apmērā. Regulā Nr. 1998/2006 (OV L 379, 5. lpp.) – kas piemērojama kopš 2007. gada 1. janvāra – maksimālā summa tika paaugstināta līdz EUR 200 000. Lai gan šīs izmaiņas nevar ietekmēt *sākotnēji* izmaksāto atbalstu klasifikāciju, jaunā maksimālā summa tiks piemērota *jaunajiem* valsts atbalstiem.

*MVU definīcija*

24. Francija lūdza atļauju piemērot vienkāršotu MVU definīciju. Komisija atzīmēja, ka koncentrēšanās uz MVU ir pretrunā ar tās noteikto atbalsta atgūšanas prioritātes kārtību. Tā izņēmuma kārtā piekrita vienkāršot parastos MVU definēšanas apstākļus attiecībā uz izņēmumu no atgūšanas pienākuma.

*Atgūšanas juridiskais pamats*

25. Otrajā sapulcē Francija izskaidroja, ka tai rodas grūtības valsts tiesībās atrast atgūšanas procedūrai pienācīgu juridisko pamatu un ka būtu vajadzīgi grozījumi noteikumos vai tiesību aktos, lai pieprasītu saņēmējiem atmaksāt atbalstu. Nešķiet, ka valsts tiesību aktos patiešām būtu izdarīti kādi grozījumi. Tā vietā Francijas iestādes sāka atgūt nelikumīgo atbalstu uz *ad hoc* pamata.

26. Šai *ad hoc* procedūrai bija vajadzīga saņēmēju sadarbība. Turklāt pirms nelikumīgi piešķirtā atbalsta atgūšanas bija jāveic noteikti procesuāli pasākumi. Francija uzsvēra, ka pirms rīkojumu par šī atbalsta atgūšanu nosūtīšanas ir būtiski noteikt precīzu atgūstamā atbalsta apmēru, un atsaucās uz tam nepieciešamā administratīvā darba mērogu. Francija arī uzsvēra, ka būtu jāizvairās no saņēmēju pēc atgūšanas celtajām prasībām pret valsti.

*Atgūšanas grafiks*

27. Komisija lūdza Francijas iestādēm iesniegt grafiku atgūšanai no lielākiem uzņēmumiem, kas atrodas ārpus reģionālā atbalsta zonām. Tas netika izdarīts.

*Skaidrojumi par atgūšanas kavējumiem*

28. Francija sniedza vairākus politiskus skaidrojumus par nelikumīga atbalsta atgūšanas

kavējumiem: iesaistīto sabiedrību reakcija; iespējamais kaitējums biznesam atbalsta atgūšanas rezultātā; risks, ka varētu tikt skartas darba vietas un iespējamās negatīvās sekas, kādas varētu būt plaša mēroga nelikumīgu atbalstu atgūšanai attiecībā uz Francijas referenduma par Līguma par Konstitūciju Eiropai sagatavošanu.

*Atbalsta atgūšana*

30. Komisija lūdza Francijai noteikt tās piedāvāto nelikumīgā atbalsta atgūšanas procedūru. Nešķiet, ka tas būtu izdarīts.

*Atgūstamā atbalsta lielums*

31. 2006. gada janvārī Komisija lūdza Franciju nosūtīt rīkojumus par atgūšanu tām sabiedrībām, kuras tā jau ir identificējusi un kuru nelikumīgā atbalsta apmēru ir aprēķinājusi. Pēc diviem mēnešiem Komisija lūdza apstiprināt, ka rīkojumi ir nosūtīti. Kad 2007. gada aprīlī tika uzsākta šī tiesvedība, Francija vēl nebija nosūtījusi rīkojumus par atgūšanu.

29. Komisija lūdza Francijai paskaidrot, kā tā plāno aprēķināt no katra saņēmēja atgūstamā atbalsta lielumu. Francija paskaidroja, ka tās aprēķins tiks pamatots ar labumu, ko katra sabiedrība faktiski guva no atbalsta. Komisija jau bija norādījusi, ka šāds pamatojums ir konceptuāli nepareizs, un tāpēc noraidīja Francijas piedāvāto atgūstamo summu aprēķina metodi.

32. 2004. gada augustā Komisija sāka izrādīt bažas par ilgstošu maksājamo naudas summu efektīvas atgūšanas trūkumu. 2005. gada janvārī Komisija norādīja, ka līdz aprīlim ir jāuzsāk atgūšanas process, un piedraudēja celt prasību saskaņā ar EKL 88. panta 2. punktu. Uz šo vēstuli Francija atbildēja marta vidū. Pēc gada (2006. gada martā) Komisija atkal

piedraudēja celt prasību saskaņā ar EKL 88. panta 2. punktu. Francija atbildēja 2006. gada jūlijā, uzsverot pastāvošās grūtības un pievienojot divus sarakstus ar sabiedrībām, kurām nekas nebija jāatmaksā.

33. Pēc šīs vēstules saņemšanas Komisija saskaņā ar EKL 88. panta 2. punktu lūdza ierosināt tiesvedību Tiesā.

**Tiesvedība Tiesā**

34. Komisija lūdz atzīt, ka Francija ir pārkāpusi savus pienākumus saskaņā ar lēmuma 5. un 6. pantu, EKL 249. panta ceturto daļu un EKL 10. pantu.

35. Komisija uzskata, ka Francija ir pārkāpusi pienākumu nekavējoties un efektīvi atgūt nelikumīgo atbalstu. Francija nav atguvusi nevienu no atmaksājamām summām. Tāpat tā nav arī veikusi nekādus pasākumus, lai faktiski atgūtu šīs summas. Francija nav parādījusi, ka tai pilnīgi nav iespējams atgūt šo nelikumīgo atbalstu. Tās rīcība drīzāk ir bijusi tāda, ar ko tiek pārkāpts EKL 10. pantā noteiktais lojālas sadarbības pienākums.

36. Francija apgalvo, ka tai ir bijis jāveic vairāki pasākumi, lai saskaņā ar lēmumu atgūtu naudas summas. Visa procesa laikā tā bija pasvītrojusi un skaidrojusi grūtības, ar kādām saskārās tās iestādes. Šīs grūtības ir radījušas situāciju, kurā tai tiktāl pilnīgi nav bijis iespējams atgūt nelikumīgo atbalstu. Francija uzsver, ka atgūšanas procesā tā ir bijusi aktīva, nav pārkāpusi savus EKL 10. pantā noteiktos pienākumus un ka Komisija ir pārāk zemu novērtējusi Francijas grūtības.

37. Gan Komisija, gan Francija ir iesniegušas rakstiskus apsvērumus pilnībā. Tiesvedības mutvārdu daļa netika organizēta.

**Dalībvalstu pienākumi**

*Pienākuma būtība*

38. Dalībvalstīm būtībā ir pienākums atgūt nelikumīgo valsts atbalstu. Šis vispārīgais pienākums izriet no EKL 88. panta 2. punkta un no Regulas Nr. 659/1999. Individuālajā lēmumā, kurā noteikts valsts atbalsta veids atzīts par nelikumīgu, paredzēts speciāls pienākums tai dalībvalstij, kurai tas adresēts. Lēmums tā adresātam ir saistošs.

39. Šo pienākumu mērķis ir tiktāl, ciktāl iespējams, atjaunot *status quo* un novērst nelikumīga valsts atbalsta radītās konkurenci traucējošās priekšrocības [14].

40. Lēmums ir adresēts Francijai. Lai gan lēmumā nebija noteikts konkrēts laika posms nelikumīga atbalsta atgūšanai, tajā Francijai tika uzlikts pienākums "nekavējoties" veikt atgūšanu (5. pants). Ir skaidrs, ka atgūšana nenotika, pirms Komisija cēla šo prasību. Līdz ar to Francija nav izpildījusi lēmumā noteiktos pienākumus attiecībā uz *rezultātu*.

41. Lēmuma 5. pantā arī uzlikts pienākums attiecībā uz *veidu*, kādā rezultāts ir jāsasniedz. Tajā noteikts, ka Francijai ir jāveic "visi nepieciešamie pasākumi", un noteikts, ka "atgūšana ir jāveic nekavējoties un saskaņā ar valsts tiesību aktos noteiktajām procedūrām ar nosacījumu, ka tās nodrošina šī lēmuma tūlītēju un efektīvu izpildi [..]" [15].

42. Manuprāt, nav svarīga detalizēta analīze par veidu, kādā dalībvalsts mēģinājusi veikt atgūšanu, ja attiecīgā dalībvalsts pilnīgi nav izpildījusi savu pienākumu rezultāta ziņā.

14 — Tiesas 2008. gada 14. februāra spriedums lietā C-419/06 Komisija/Grieķija (Krājumā nav publicēts, kopsavilkums — Krājums, I-27.* lpp., 53. un 54. punkts un tajos minētā judikatūra).

15 — Nosakot šos pienākumus, lēmuma 5. pants atdarina Regulas Nr. 659/1999 14. pantu, kurā paredzēts, ka dalibvalstīm ir nekavējoties, tūlīt un efektīvi jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai atgūtu kā nelikumīgos valsts atbalstus izmaksātās summas. Tiesa ir vairākkārtīgi uzsvērusi, ka attiecīgais lēmums ir nekavējoties uz efektīvi jāizpilda. Skat. 2002. gada 12. decembra spriedumu lietā C-209/00 Komisija/Vācija, *Recueil*, I-11695. lpp., 33. un 34. punkts, 2006. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-232/05 Komisija/Francija, Krājums, I-10071. lpp., 49. un 50. punkts, un šo secinājumu 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Komisija/Grieķija, 57.–61. punkts.

*Aizstāvības arguments par pilnīgu neiespējamību*

43. Tiesa ir vairākkārtīgi noteikusi, ka nelikumīga valsts atbalsta neatgūšanu pamato tikai pilnīga neiespējamība [16]. Šo aizstāvības argumentu Tiesa interpretē šauri, nepieņemot, ka "bažas par iekšējām grūtībām" varētu tikt uzskatītas par pilnīgu neiespējamību [17].

44. Ir jāuzsver, ka aizstāvības arguments par pilnīgu neiespējamību ir saistīts ar sasniedzamo rezultātu: nelikumīga atbalsta atgūšanu. Ja to varētu izmantot attiecībā uz veidu, kādā atgūšana tika īstenota, tad dalībvalstij būtu pārāk vienkārši izvēlēties tādu nelikumīga atbalsta atgūšanas procesu, kura neiespējamība ir pierādīta, un tad apgalvot, ka tā ir atbrīvota no pienākuma atgūt atbalstu.

45. Ja dalībvalstij rodas atbalsta atgūšanas grūtības, rodas daži papildu pienākumi. Tādējādi Tiesa ir vairākkārt noteikusi, ka, ja dalībvalsts tikai informē Komisiju par juridiskām, politiskām vai praktiskām grūtībām lēmuma īstenošanā, neveicot nekādus faktiskus pasākumus, lai no attiecīgajiem uzņēmumiem atgūtu atbalstu, un nepiedāvājot Komisijai nekādus alternatīvus risinājumus lēmuma īstenošanai, kas ļautu pārvarēt grūtības, pilnīgas neiespējamības nosacījumi nav izpildīti. Dalībvalsts var izvirzīt pilnīgas neiespējamības aizstāvības argumentu vienīgi tad, ja tā Komisijai norādījusi uz šīm problēmām *un* centusies atrisināt pastāvošās grūtības [18].

46. Tādējādi dalībvalsts nevar apgalvot, ka tā ir "darījusi visu iespējamo", lai atgūtu attiecīgās summas, ja vien apstākļi ir uzskatāmi par *objektīvas pilnīgas neiespējamības* situāciju [19]. Tā nevar pamatot aizstāvību ar savu subjektīvu viedokli par to, kas nav iespējams.

16 — Šo secinājumu 14. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Komisija/Grieķija, 39. punkts un tajā minētā judikatūra.

17 — 2003. gada 26. jūnija spriedums lietā C-404/00 Komisija/Spānija (*Recueil*, I-6695. lpp., 55. punkts).

18 — Skat. jaunāko šo secinājumu 14. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Komisija/Grieķija, 40. punkts un tajā minētā judikatūra.

19 — Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai dalībvalstis nevar atsaukties uz savas tiesību sistēmas īpatnībām, lai pamatotu argumentu par pilnīgu neiespējamību. Skat. 1988. gada 27. aprīļa spriedumu lietā 225/86 Komisija/Itālija (*Recueil*, 2271. lpp., 10. punkts) un 1993. gada 10. jūnija spriedumu lietā C-183/91 Komisija/Grieķija (*Recueil*, I-3131. lpp., 17. punkts). Savu secinājumu šo secinājumu 15. zemsvītras piezīmē minētajam spriedumam lietā Francija/Komisija 72. punktā ģenerāladvokāts Ruiss-Harabo Kolomers [*Ruiz-Jarabo Colomer*] (manuprāt, pilnīgi pareizi) noraidīja argumentu, kas, iespējams, netieši bija pamatots ar ierobežojumiem, kas izriet no attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēmas.

*Pienākumi saskaņā ar EKL 10. pantu*

47. EKL 10. pantā dalībvalstīm noteikts vispārīgs pienākums lojāli sadarboties.

48. Protams, šis pienākums joprojām ir piemērojams, ja dalībvalstij rodas grūtības nelikumīga atbalsta atgūšanā. Speciālais pienākums izpildīt lēmumu par valsts atbalstu atgūšanu ir cieši saistīts ar vispārīgo pienākumu saskaņā ar EKL 10. pantu, un EKL 10. pantā norādīts, kā dalībvalstij jārīkojas atgūšanas procesā [20].

49. Tiesa patiešām ir diezgan precīzi noteikusi no EKL 10. panta izrietošās prasības, ja vai kad dalībvalsts, atgūstot nelikumīgo valsts atbalstu, saskaras ar grūtībām. Spriedumā lietā Komisija/Spānija Tiesa noteica, ka "[..] ja, īstenojot Komisijas lēmumu par valsts atbalstu, dalībvalsts saskaras ar neparedzētām un neparedzamām grūtībām vai uzzina par Komisijas neparedzētām sekām, tai jāsniedz Komisijas novērtējumam informācija par šīm problēmām, ierosinot attiecīgajā lēmumā izdarīt pienācīgus grozījumus. Šādā gadījumā saskaņā ar noteikumu, kas dalībvalstīm un Kopienai nosaka savstarpējas lojālas sadarbības pienākumu, kas it īpaši noteikts EKL 10. pantā, Komisijai un dalībvalstij labticīgi jāstrādā kopā, lai pārvarētu grūtības, pilnīgi ievērojot Līguma tiesību normas, it īpaši tiesību normas par atbalstu" [21].

50. Līdz ar to izvērtēšu Francijas iestāžu rīcību divos posmos. Pirmkārt, vai Francija parādīja, ka tai pilnīgi nebija iespējams atgūt nelikumīgo atbalstu? Otrkārt, vai Francija izpildīja EKL 10. pantā noteiktos pienākumus tā, kā to vajadzēja darīt, konstatējot grūtības?

20 — Tā ir bijusi pastāvīga judikatūra kopš Tiesas 1986. gada 15. janvāra sprieduma lietā 52/84 Komisija/Beļģija (*Recueil*, 89. lpp., 16. punkts). Vissenāk tas tika atkārtots 2005. gada 12. maija spriedumā lietā C-415/03 Komisija/Grieķija (Krājums, I-3875. lpp., 42. punkts).

21 — 2002. gada 2. jūlija spriedums lietā C-499/99 Spānija/Komisija (*Recueil*, I-6031. lpp., 24. punkts).

**Apgalvotā pilnīgā neiespējamība atgūt nelikumīgo atbalstu**

51. Francija ir atsaukusies uz vairākiem īpašiem apstākļiem, kas saskaņā ar Francijas viedokli ir radījuši pilnīgas neiespējamības situāciju.

52. Pirmkārt, Francija norāda, ka pilnīgi nebija iespējams noteikt pirms 1993. finanšu gada beigām piešķirtā atbalsta saņēmējus, jo finanšu atskaites tiek glabātas tikai desmit gadus. Komisija piekrita šim argumentam, un uz šī atbalsta atgūšanu Komisijas prasības pieteikums neattiecas [22].

53. Otrkārt, Francijas iestādes noteica 204 sabiedrības, kas pēc atbalsta saņemšanas saskaņā ar atbalsta pārņemšanas shēmu izbeigušas savu darbību. Francija norāda, ka attiecībā uz šīm sabiedrībām pilnīgi nebija iespējams izpildīt lēmumu par atgūšanu.

54. Ja sabiedrība vienkārši pazūd, aiz sevis atstājot vienīgi tukšu ierakstu sabiedrību reģistrā, praktiski kļūst neiespējami atgūt nelikumīgo atbalstu. Tomēr, ja sabiedrība ir likvidēta, tad pienākums atmaksāt nelikumīgo atbalstu var tikt reģistrēts sabiedrības parādu sarakstā. Tiesa ir noteikusi, ka būtībā ar to pietiek, lai atjaunotu *status quo* un novērstu atbalsta rezultātā radītos konkurences traucējumus [23].

55. Ja sabiedrība ir likvidēta tiesas procesa rezultātā, tiesai ņemot vērā nelikumīgo atbalstu, tad pienākums atgūt nelikumīgo atbalstu ir vai nu izpildīts (ja sabiedrībai ir pietiekami daudz līdzekļu, lai tajā brīdī atmaksātu atbalstu), vai arī izbeidzas, kad sabiedrība beidz pastāvēt, un līdz ar to tiek novērsti konkurences traucējumi.

56. Tiesa ir noteikusi, ka, ja sākotnējais saņēmējs turpina darbību un tā aktīvi tiek

22 — Francija var izvirzīt pilnīgas neiespējamības aizstāvības argumentu vienīgi attiecībā uz finanšu atskaitēm, kas *laikā, kad lēmums stājās spēkā*, jau bija likvidētas pēc desmit gadu glabāšanas termiņa beigām. Līdz ar to ir jāuzskata, ka finanšu atskaites par 1994. un vēlākajiem taksācijas gadiem atgūšanas procesa sākumā bija pieejamas Francijas iestādēm.

23 — 2004. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-277/00 Vācija/Komisija (*Recueil*, I-3925. lpp., 85. punkts un tajā minētā judikatūra).

pārdoti citai sabiedrībai [24], dalībvalstij ir jāpārliecinās, ka pircējs ir nopircis šos aktīvus atbilstoši tirgus apstākļiem [25] un bez nodomai zvairīties no pienākuma atmaksāt nelikumīgo atbalstu.

57. Savā prasības pieteikumā Komisija ir atsaukusies uz spriedumā lietā C-390/98 *Banks* [26] noteikto kritēriju, kas neietver vērtējumu, vai pārdošana ir notikusi, lai izvairītos no pienākuma atmaksāt nelikumīgo atbalstu. Tomēr tā konkrētā lieta attiecās uz akciju pārdošanu. Šī lieta attiecas uz aktīviem, un atbilstošie kritēriji ir noteikti spriedumā lietā Vācija/Komisija. Savā spriedumā Tiesa izmantoja spriedumā lietā *Banks* noteikto pieeju [27], to mainīja, ievērojot aktīvu, nevis akciju pirkšanas īpatnības [28], un piemēroja mainīto pieeju aktīvu pārdošanai [29]. Es nesaskatu nekādus iemeslus, lai atkāptos no spriedumā lietā Vācija/Komisija noteiktās pieejas.

58. Francija apgalvo, ka dažkārt nav iespējams noteikt, vai pienākums atmaksāt nelikumīgo atbalstu ir sākotnējam saņēmējam vai sabiedrībai, kas nopirkusi tā aktīvus. Noteiktos apstākļos pārdotie aktīvi var būt tik neparasti, ka nav iespējams atrast salīdzinājumu, un tāpēc nav iespējams noteikt aktīvu iespējamo tirgus cenu.

59. Es nevaru piekrist šim argumentam.

60. Tiesa nav pieņēmusi priekšlikumu, ka unikālas situācijas varētu radīt nepārvaramas problēmas [30]. Turklāt (iespējams) būtu diezgan neparasti, ja pārdotie aktīvi tiešām būtu unikāli. Ja tas ir tikai hipotētisks iebildums, Francija uz to nedrīkst pamatoties. Francija nav parādījusi, ka šādi apstākļi eksistē attiecībā uz kādu no attiecīgajām sabiedrībām vai tām kopumā.

24 — Vai sabiedrībām – ja aktīvus ir nopirkusi vairāk nekā viena sabiedrība, tad analīze netiek ietekmēta, lai gan var palielināties praktiskās grūtības, nosakot atbildību.

25 — Šo secinājumu 23. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā Vācija/Komisija, 86. punkts.

26 — *Recueil*, I-6117. lpp.

27 — Sprieduma 80. punkts.

28 — Sprieduma 86. punkts.

29 — Sprieduma 92. un 93. punkts.

30 — 2003. gada 8. maija spriedumā lietā C-328/99 Itālija un *SIM 2 Multimedia*/Komisija (*Recueil*, I-4035. lpp.) Tiesa novērtēja Komisijas veikto pārskatu par tirgus apstākļiem. Tā atsaucās uz iespējamu "privātu investoru", lai novērtētu attiecīgā faktiskā investora rīcību (sprieduma 37.–40. punkts), un paredzēja neatkarīgu ekspertu izmantošanu, lai novērtētu samaksāto cenu (sprieduma 60. punkts).

61. Tāpat Francija nav pierādījusi, ka tās iestādēm nav iespēju izmeklēt šādus pārdošanas gadījumus vai arī ka tās ir mēģinājušas veikt šādu izmeklēšanu. Ir jāpapildina, ka, ja kompetentajām iestādēm būtu jāuzliek sabiedrībām, kas iegādājas aktīvus, pienākums pierādīt, ka pārdošana notikusi normālos tirgus apstākļos, drīz varētu saņemt vajadzīgo materiālu atsevišķo darījumu novērtēšanai.

62. Francija arī apgalvo, ka, ja aktīvu pircējs pirkuma laikā nezināja par valsts atbalsta saistībām, tas nevar būt atbildīgs par nelikumīga atbalsta atmaksu arī tad, ja pārdošanas cena bija zemāka par tirgus cenu. Francija norāda, ka atbilstoši valsts tiesību aktiem prasībai par šāda atbalsta atgūšanu no pircēja nebūtu juridiska pamata.

63. Kā Komisija pareizi atzīmējusi, tas veicinātu, ka pircēji izvairītos no uzzināšanas par šādām saistībām. Turklāt tas, ka valsts tiesību aktos nepastāv juridisks pamats atgūšanai, nevar tikt uzskatīts par pilnīgu neiespējamību.

64. Es uzskatu iepriekš aprakstītās konkrētas situācijas par atbilstošām iekšējo grūtību kategorijai. Tāpēc šajos aspektos Francija nav spējusi izmantot pilnīgas neiespējamības aizstāvību.

65. Francijas vispārīgākie neiespējamības pamati ir pamatoti ar pieņēmumu, ka tai ir tiesības atsaukties uz grūtībām, ar kurām tā katrā posmā saskārusies, atgūstot atbalstu, kas palēnināja procesu. Kā iepriekš norādīju [31], izvērtējot pilnīgu neiespējamību, nevar ņemt vērā veidu, kādā dalībvalsts paredzējusi atgūšanas procesu, ja tā faktiski vispār nav atguvusi nelikumīgo atbalstu.

66. Veicot pasākumus lēmuma īstenošanai, Francija faktiski noteica lielākos saņēmējus, kuriem jāatmaksā nelikumīgs atbalsts. Tā noteica katra saņēmēja maksājamās naudas summas. Un es nesaskatu patiesu iemeslu — vēl jo mazāk — nepārvaramu šķērsli, kas traucētu Francijas iestādēm izsūtīt šiem saņēmējiem rīkojumu par atbalsta atgūšanu.

31 — 42. punktā.

67. Tādējādi es secinu, ka Francija nav atspēkojusi Komisijas celto prasību un attiecībā uz sabiedrībām, sākot ar 1994. finanšu gadu, piešķirto atbalstu nav pamatojusi pilnīgas neiespējamības aizstāvību. Līdz ar to Francija ir pārkāpusi šī lēmuma 5. un 6. pantā noteiktos pienākumus un (tā rezultātā) EKL 249. panta ceturtajā daļā noteiktos pienākumus.

**EKL 10. pants**

68. Dalībvalstu un Komisijas lojālas sadarbības pienākums atgūšanas procesā izriet no nepieciešamības nodrošināt tūlītēju un efektīvu lēmuma izpildi un nelikumīga atbalsta veidā izmaksāto summu atgūšanu, kas ir jādara nekavējoties.

69. Lēmums pieņemts 2003. gada 16. decembrī. Francijas iestādes nav atguvušas nevienu nelikumīgo atbalstu. Tāpat arī nav veikti efektīvi pasākumi, lai veiktu atgūšanu.

70. Francijas pieeja maksājamo naudas summu atgūšanai drīzāk bija pretēja tam, kādā veidā būtu ātri, vismaz daļēji, jāatgūst nelikumīgais atbalsts.

71. Pirmkārt, Francijas iestādes veltīja daudz laika un centienu, samazinot gan sabiedrību skaitu, kurām būtu jāatmaksā atbalsts, gan atmaksājamo summu apmēru. Turpretim nekādi centieni netika izdarīti, lai atgūtu atbalstu no saņēmējiem, kuri diezgan agri bija skaidri identificējami kā tādi, kuri ir parādā ļoti būtiskas naudas summas [32].

72. Otrkārt, Francija izvēlējās piemērot *ad hoc* atgūšanas procedūru, saskaņā ar kuru saņēmējam atgūšanas procesā vajadzēja aktīvi piedalīties un sadarboties. Nepārsteidz, ka tās šādas procedūras izmantošana (tās mēģinājums) radīja virkni problēmu. Attiecīgie saņēmēji negribīgi sevi identificēja un sniedza piekļuvi sabiedrības pārskatiem un citai viņu rīcībā esošajai informācijai. Pēc rīkojumu par atgūšanu izsūtīšanas itin labi varēja rasties nākamās grūtības [33].

32 — Proti, 55 sabiedrības, kuras katra bija parādā vairāk nekā EUR 1 000 000 un kuru identitāte bija noteikta līdz 2005. gada martam.

33 — Komisija izteica šaubas par apgalvoto nepieciešamību sadarboties. It īpaši Komisija jautā, vai bija vajadzīga sadarbība ar *visām* sabiedrībām.

73. Komisija ieteica, ka šādas daudzpusīga sadarbība varētu nebūt vajadzīga, ja Francijas iestādes vienkārši būtu pieprasījušas tā nodokļa samaksu, no kura sākotnēji saņēmēji bija atbrīvoti, un būtu atstājušas saņēmēju ziņā vajadzīgo pierādījumu iesniegšanu, lai apstiprinātu, ka visa šī summa vai tās daļa ietilpst lēmuma 2. un 3. pantā minētajās saderīga valsts atbalsta kategorijās. Es piekrītu.

74. Saskaņā ar Francijas iestāžu ievēroto procedūru acīmredzot "département" bija jāgrupē rīkojumi par atgūšanu pirms to izdošanas. Francija nepaskaidroja, kāpēc tā jābūt.

75. Francija apgalvoja, ka tās iestādēm bija pienākums izmantot *ad hoc* procedūru, lai pārvarētu divas problēmas.

76. Pirmkārt, Francija norāda, ka tās valsts tiesību aktos nav pienācīga juridiskā pamata šo parādu atgūšanai. Kā jau norādīju, šis arguments nav ņemams vērā. Ja dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā nav vajadzīgo mehānismu, lai tai ļautu izpildīt Kopienu tiesību pienākumus, tad dalībvalstij tie ir jāievieš. Tās atbilstoši EKL 249. pantam ir loģiskas sekas lēmumu saistošajam spēkam.

77. Otrkārt, Francija norāda, ka šos parādus nevar atgūt, izmantojot procedūras, kuras izmanto, atgūstot parastus nodokļu parādus, jo tad tiktu piemērots trīs gadu noilguma periods. Attiecīgi bija jāizmanto *ad hoc* procedūra — un šādā procedūrā vajadzīga sadarbība ar saņēmējiem.

78. Es nepiekrītu šim argumentam. Atbilstoši Kopienu tiesībām Francijai ir pienākums atgūt nelikumīgo atbalstu, neraugoties uz to, vai valsts tiesībās tas ir klasificēts kā nodokļu parāds. Dalībvalsts nevar izvairīties no sava pienākuma atgūt nelikumīgo atbalstu, mēģinot atsaukties uz saņēmēju tiesisko paļāvību [34].

79. Ja Francijas iestādes uzskata, ka valsts tiesību aktos tām noteikts pienākums izmantot *ad hoc* procedūru, tām jāizmanto tāda procedūra, kuras rezultātā iespējama

34 — 2004. gada 29. aprīļa spriedums lietā C-372/97 Itālija/Komisija, *Recueil*, I-3679. lpp., 112. punkts.

nelikumīga atbalsta tūlītēja un efektīva atgūšana. *Ad hoc* veida procedūra vēl nenozīmē, ka ir jāizmanto procedūra, kurā ir vajadzīga saņēmēju sadarbība. Francijas iestādēm bija iespēja izvēlēties, kādu atgūšanas procedūru izmantot, ievērojot to galveno pienākumu izmantot tādu procedūru, kas ļautu Francijai izpildīt tās pienākumus. Tomēr izraudzītā procedūra šķiet esam vienkārši neefektīva un tāda, kas radīja grūtības, kuras Francija īsti necentās atrisināt. Grūti uzskatīt šādu pieeju par atbilstošu EKL 10. pantā noteiktajai sadarbības būtībai.

80. Ir jāatzīmē, ka Francija plāno piešķirt jaunus atbalstus saņēmējiem, kas identificēti kā tādi, kas ir parādā līdz EUR 200 000 [35], tādējādi izmantojot to, ka laikā no lēmuma paziņošanas līdz šīs tiesvedības uzsākšanas tikusi paaugstināta *de minimis* robeža no EUR 100 000 līdz EUR 200 000. Šāda pieeja arī neliecina, ka dalībvalsts darbotos lojālas sadarbības garā.

81. Ir skaidrs, ka Francija ir pārkāpusi savus pienākumus sniegt informāciju lēmuma 6. pantā noteiktajā termiņā. Lai gan Komisija nenoteica konkrētu laiku atbalsta atgūšanai saskaņā ar lēmuma 5. pantu, tomēr ieilgušajā vēstuļu apmaiņas ar Francijas iestādēm procesā Komisija bija noteikusi vairākus termiņus [36]. Neviens netika ievērots.

82. Daiļrunīgs ir arī fakts, ka trīs gadus un četrus mēnešus pēc lēmuma publicēšanas, kad Komisija uzsāka tiesvedību, nebija atgūts neviens cents no sākotnējā atbalsta.

83. Tāpēc es secinu, ka Francija arī ir pārkāpusi EKL 10. pantā noteiktos pienākumus.

35 — Komisijas nostāja ir, ka jaunā atbalsta piešķiršanai nevajadzētu būt saistītai ar veco atbalstu, kas atzīti par nelikumīgiem, atmaksu. Tā kā uz šiem jautājumiem šī tiesvedība neattiecas, es tos tālāk nekomentēšu.

36 — Tas bija secīgi: termiņš informācijas par piedāvātajiem atgūšanas pasākumiem iesniegšanai (2004. gada marta beigas), termiņš saņēmēju, kas ir parādā vairāk nekā EUR 1 000 000, saraksta iesniegšanai (2004. gada 1. oktobris), termiņš atgūšanas grafika iesniegšanai (2005. gada 1. marts), termiņš atbalsta atgūšanas uzsākšanai (2005. gada 1. aprīlis), nākamais termiņš informācijas iesniegšanai (2005. gada jūnija vidus), termiņš rīkojumu par atgūšanu izdošanai (2006. gada februāra sākums) un termiņš saņēmēju, kas ir parādā vairāk nekā EUR 100 000, saraksta iesniegšanai (2006. gada 7. jūnijs). Francija pati piedāvāja termiņu rīkojumu par atgūšanu izdošanai (2006. gada 31. maijs), kuru tā arī neievēroja.

**Secinājumi**

84. Tāpēc ierosinu Tiesai atzīt, ka, neatgūstot sabiedrībām, kas pārņēmušas grūtībās nonākušo uzņēmumu aktīvus, piešķirtās summas, Francija nav izpildījusi Komisijas 2003. gada 16. decembra Lēmumu 2004/343/EK un ir pārkāpusi šī lēmuma 5. un 6. pantā, EKL 249. panta ceturtajā daļā un 10. pantā noteiktos pienākumus.